

ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ЯК ОСНОВНИЙ ЧИННИК ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ КУРСАНТІВ ТА СТУДЕНТІВ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ

Наголошується, що сучасне українське суспільство має потребу в підтриманні духу патріотизму та громадського обов'язку щодо Батьківщини. Відновлення Україною втраченої багато років тому державності, а по суті побудова заново, на новому історичному етапі власної національної держави, неможливе без повернення історичної пам'яті українського народу. Від того, які приклади, ідеї, традиції візьме для наслідування молодь, у т. ч. курсанти й студенти вузів системи МВС, великою мірою залежить майбутнє України.

Ключові слова: українське суспільство, дух патріотизму, громадянський обов'язок, незалежна держава, батьківщина, національна держава, історична пам'ять, український народ.

Постановка проблеми. Об'єктивне дослідження історичного минулого українського народу має важливе значення для розуміння суті державотворчих процесів, для виховання громадян-патріотів. Визначення ролі історії України як навчальної дисципліни у формуванні патріотично налаштованого громадянського суспільства, почуття національної гідності у майбутніх правоохоронців залишається актуальним для розвитку демократичних процесів у нашій державі.

Стан дослідження. Окреслена проблема в радянські часи розглядалася тенденційно, у площині комуністичної ідеології. Лише в умовах незалежної держави її вирішення було пов'язане з іменами вчених – істориків права: В. Гончаренка, В. Кульчицького, Я. Грицака, А. Рогожина, С. Макарчука, В. Чеховича, І. Терлюка, Т. Гарасиміва, В. Макарчука, Ю. Шемшученка. Об'єктом їх досліджень було відновлення історичної пам'яті українського народу, проблеми української державності, відродження історичної науки в сучасній Україні, викриття фактів фальсифікації та перекручення історії східних слов'ян. Їхні наукові дослідження свідчать про те, що лише в умовах українського державотворення маємо реальну можливість вивчати досвід минулих поколінь, застосовуючи його до сучасних умов.

Мета дослідження – формування у свідомості курсантів та студентів історичної правди і пам'яті періоду початку українського

державотворення, формування моральності, національної гідності та підвищення ролі історичної науки у патріотичному вихованні молоді, вміння чітко розрізнити історичну правду і фальсифікацію історичних подій.

Виклад основних положень. Виходячи із сучасних вимог до якості освіти, незаперечним залишається те, що саме правдиве висвітлення розвитку як історичних, так і політичних подій на території України сьогодні залишається актуальним питанням. Саме тому вивчення історії допоможе молоді досягнути мету національно-визвольної боротьби українців та відновити історичну справедливість.

Історія України як навчальна дисципліна відіграє вирішальну роль у становленні національної гідності, знищує рабське відчуття меншовартості. Звичайно, історія може бути об'єктивною і висвітлювати минуле у повному обсязі, якщо вона базуватиметься на конкретних цифрах, фактах, подіях, а не на їх тенденційному тлумаченні.

Для цього потрібно не так уже й багато: висвітлювати історію, керуючись законами діалектики, логіки і причинно-наслідкового зв'язку подій. На жаль, у деполітизованій та деідеологізованій Україні ми спостерігаємо це доволі нечасто. Найвищим покликанням історичних наук є досягнення у суспільстві такого стану, коли прибічники альтернативних політичних блоків та партій однаковою мірою є патріотами своєї Батьківщини та держави.

Важливо під час лекцій та семінарів із суспільно-політичних дисциплін повернутись до постановки виховної мети на заняттях. Це зовсім не анахронізм, а діючий в усіх освітніх системах принцип навчання, який має домінувати задля формування у свідомості курсантів моральності, національної гідності та патріотизму. Для цього не вимагається якихось особливих зусиль чи затрат, потрібні лише вимога керівництва ВНЗ та прагнення викладачів якісно її виконати.

Для підвищення ролі історичної науки у патріотичному вихованні особового складу слід реалізувати ще кілька кроків. Насамперед на рівні департаменту освіти і науки МВС привести до єдиного знаменника усі навчальні програми, робочі навчальні плани, підручники та посібники.

Опонентам цього заходу не варто словоблудити щодо недемократичності такої єдиноподібності. Курсанти у Харкові, Києві, Донецьку, Львові повинні проходити курс історії в єдиній редакції. Це вкрай важливо для формування в них поваги до держави і суспільства, безпеку і спокій яких вони захищатимуть.

Науковці можуть дискутувати на конференціях, засіданнях круглих столів та в кулуарах, але на рівні підручника чи посібника друкований продукт має бути узгодженим. Справжніх учених правдиві факти історії неминуче приведуть до об'єктивного тлумачення подій. Національна гордість, патріотизм, відданість Батьківщині – душа будь якої національної історії, в т. ч. й української. Це має бути відправною точкою всіх дискусій наших істориків. Тоді у національно-свідомому руслі правдиво будуть висвітлені намірено замовчувані сторінки вітчизняної історії, зникнуть усі або майже всі гострі питання, так звані «білі плями». Як продержавними і пронаціональними є підручники історії США, Японії, Китаю, Англії, Польщі, Росії, так мають бути написані наші українські історичні підручники.

Важливо, щоб усі заходи мали чітко продуманий ідейно-патріотичний зміст, несли у собі орієнтоване виховне навантаження. При цьому необхідно, аби самі організатори таких заходів були переконаними патріотами. Звідси випливає важливість правильного добору персоналу викладацького складу суспільних наук, викладачів-кураторів, курсових офіцерів.

У Львівському державному університеті внутрішніх справ студентам і курсантам читається курс «Історія України: проблеми державності». Цей курс було обрано з метою формування історичної свідомості майбутніх правоохоронців. В ієрархії вартостей молодого покоління вона тільки-но утверджується як одна з найвищих цінностей. Саме історія української державності містить великий виховний потенціал для формування свідомого громадянина і патріота.

Пропонований курс суттєво відрізняється від шкільного курсу історії України. *По-перше*, він зосереджується переважно на проблемах державності. Питання соціально-економічної історії розглядаються меншою мірою, лише як підґрунтя для політичних процесів. *По-друге*, викладачі намагаються застосувати проблемний підхід: виділити основні проблеми які викликають найбільший інтерес як серед істориків, так і серед громадськості, і всебічно обговорити їх на лекціях і семінарських заняттях. *По-третє*, курс доповнюється екологічною складовою, що виховує турботливе ставлення до природи.

Отже, відштовхуючись від тієї бази, яка закладена в середній школі, програма курсу « Історія України: проблеми державності» передбачає виклад історії України на якісно іншому рівні, що орієнтує студентів і курсантів не стільки на запам'ятовування певних фактів, скільки на самостійне, критичне осмислення існуючих наукових

теорій, уміння відрізнати наукові гіпотези від псевдонаукових фантазій, формулювати й обстоювати власне розуміння історичних процесів. Вивчення курсу дає змогу студенту і курсанту навчитися розуміти суть історичного процесу, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, порівнювати й аналізувати різні наукові концепції, аргументовано відстоювати власну точку зору, вміти постійно вчитися, точно й лаконічно спілкуватися тощо.

Ця мета досягається у процесі живого спілкування між студентом, курсантом і викладачем.

Викладач повинен самостійно і винахідливо мислити історичними категоріями бути гуманним і толерантним до студентів і курсантів, поважати їх, бути їхнім партнером.

Основні події історії України розглядаються в курсі на тлі світової історії та історичних процесів, що характеризують розвиток античної, візантійської, європейської та інших цивілізацій, найважливіших подій у Великому князівстві Литовському, Речі Посполитій, Росії, Австро-Угорщині, СРСР, Польщі та інших країнах.

Викладання має забезпечити оптимальний рівень складності навчання, активний пошук студентами і курсантами знань, розвиток точного і критичного мислення, пам'яті та мовлення, вмінь та навичок, необхідних для самостійного опрацювання історичної інформації, здатності критично оцінювати результати своєї праці, бажання постійно поповнювати свої знання та удосконалювати власне розуміння історії українського народу.

Висновки. Вивчення історії України як основного чинника патріотичного виховання дає студентам і курсантам можливість зрозуміти основні явища та процеси суспільного життя українського народу та народів, що населяли Україну в минулому, сформулювати стійку систему знань з історії України; розвивати вміння використовувати науково-популярну літературу, документальні джерела для пізнання минулого; вдосконалити уміння самостійно пояснювати минуле України і відстоювати свою позицію публічно; здобувати навички аналізу та критичної оцінки свого й інших трактувань історії України, виробити потребу постійно вдосконалювати своє розуміння минулого, вміти розуміти і аналізувати суспільно-політичні реалії нашого сьогодення.

1. Брайчевський М.І. Вступ до історичної науки: навч. посібник / М.І. Брайчевський. – К., 1995.

2. Історія України: навчальний посібник: нове бачення / за ред. В.А. Смоля. – 2000.
3. Туниця Ю.Ю. Екологізація гуманітарної освіти / Ю.Ю. Туниця, В.Л. Оргинський, В.О. Кондратюк. – Львів, 2004.
4. Кульчицький В.С. Історія держави і права України: навч. посібник / В.С. Кульчицький, Б.Й. Тищик. – 2-ге вид. – К.: Атіка, 2006.
5. Кондратюк В.О. Історія України: проблеми державності: практикум / В.О. Кондратюк. – Львів: Апріорі, 2005.
6. Гарасимів Т.З. Роль історико-теоретичних і філософсько-правових наук у формуванні правосвідомості працівника ОВС: навч. посібник / Т.З. Гарасимів, І.М. Ситар. – Львів, 2011.
7. Історія держави і права України: хрестоматія / за ред. О.О. Шевченка. – К., 1996.

Леписевич П.М. Изучение истории Украины как главный источник патриотического воспитания курсантов и студентов учебных заведений системы МВД Украины.

Подчеркивается, что современное украинское общество нуждается в поддержании духа патриотизма и гражданского долга. Восстановление Украина потерянной много лет назад государственности и по сути построение заново, на качественно новой исторической спирали собственного национального государства, невозможно без возрождения исторической памяти украинского народа. От того, какие примеры, идеи, традиции примет молодежь, в т.ч. курсанты и студенты вузов системы МВД, во многом зависит будущее Украины.

Ключевые слова: украинское общество, дух патриотизма, гражданский долг, независимое государство, родина, национальное государство, историческая память, украинский народ.

Lepisevych P.M. Studying of the History of Ukraine as the main factor of patriotic training of cadets and students in educational establishments of the system of Ministry of Internal Affairs of Ukraine.

In the modern Ukrainian society there is a lack of patriotic spirit and public duty concerning Ukraine as Motherland, moreover, as to independent and sovereign state. It is not sufficient in the organs of internal affairs as well. Without returning the historical memory of the Ukrainian people it is impossible for Ukraine to restore state system lost ages ago and to rebuild the own national state on a new historical stage. The future of Ukraine to a great extent depends on the choice of examples, ideas, traditions which the modern youth will take for imitation.

Key words: the Ukrainian society, patriotic spirit, public duty, independent state, motherland, national state, historical memory, the Ukrainian people.

Стаття надійшла 29 серпня 2012 р.